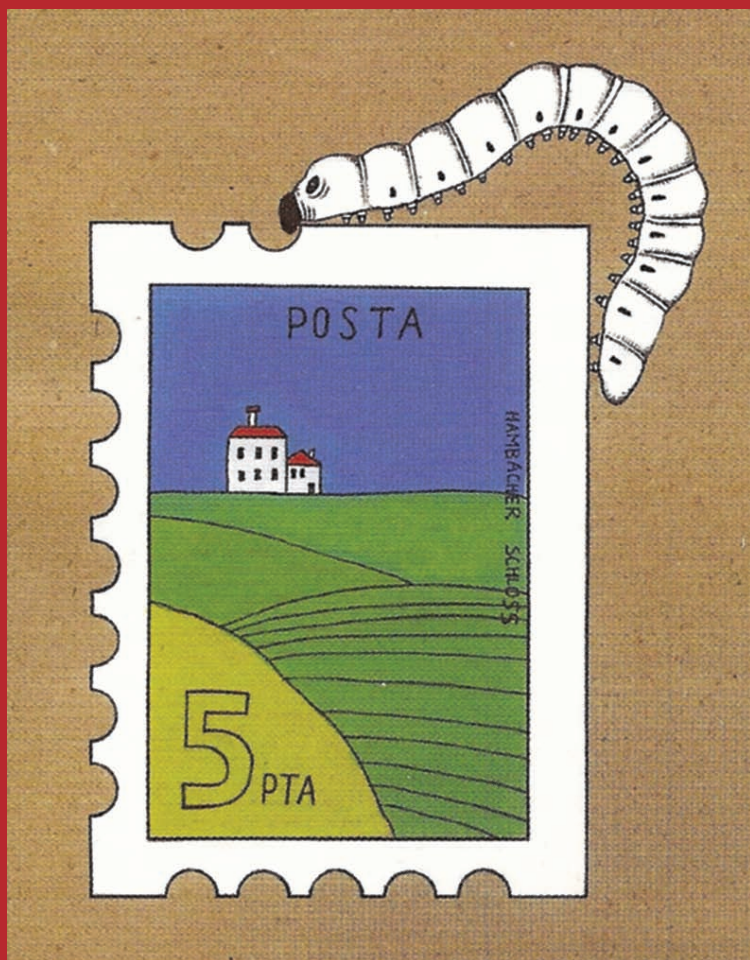

LETNIK XXIV, ŠTEVILKA 4/2008

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Vojku Vučarju v slovo	4
Odšel je dr. Davorin Valenti	4
Srečno v letu 2009	5
Premaknjeno zobčanje	6
Bojan Bračič Pisemski nabiralniki	7
Branko Morenčič Avstrijske vojaške pošte na okupiranem italijanskem ozemlju	13
Označevanje plačane poštne s polovico znamke	14
Skupne izdaje	15
Bojan Kranjc Slovenija, Portovne znamke 1919-1921	16
Novosti v knjižnici dr. Antona Lavriča	18
Veslko Guštin WIPA 2008	19
Bojan Bračič Praga 2008	20
Novice iz sveta razstav	22
Smernice za ocenjevanje eksponatov razglednic in motivnih kart	25
Bojan Bračič Tri četr stoletja organizirane filatelije v Mariboru	32
Mihael I. Fock Zlati Jeruzalem	35
Ilegalne znamke	36
Mednarodna razstava karikatur na temo znamk	37
Filatelistični dogodki v letu 2009	38
Razvedrilo	42

NOVA FILATELIJA Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”

Filatelistična zveza Slovenije je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie – FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations – FEPA)

Za izdajatelja:
Igor Pirc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Bojan Bračič
e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
Vencelj Ferant, Robert Jordan, Igor Pirc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
Karikatura Belizada Riazija iz Irana

Prelom:
Delo tiskarna, d. d. Ljubljana

Tisk:
Delo tiskarna, d. d., Ljubljana,
December 2008

Naklada:
1500 izvodov

Naslov uredništva:
Filatelistična zveza Slovenije
p. p. 1584
1001 Ljubljana
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303
Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
Glasilo prejema člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXIV

ŠTEVILKA 4/2008

Beseda urednika

S to številko zaključujemo štiriindvajseti letnik ali trinajsti letnik »nove ere«. Ustalilo se je izdajanje štirikrat na leto, revijo tiskamo v barvah in »standardni« obseg je narasel s 36 na 44 strani. Razlogi za zadovoljstvo torej so. Toda vsak, ki dela karkoli za druge, je vesel, ko opazi, da so tisti, ki jim je bila stvar namenjena, to z veseljem sprejeli. Za Novo filatelijo sem že večkrat povedal in zapisal, da je revija FZS in je kot taka namenjena vsem članom FZS. Da bi vsebino popestrili, smo poleg drugega uvedli rubriko za razvedrilo, ki prinaša tudi nagradne uganke, povezane z znamkami in filatelijo. Vendar se ravno ta rubrika nekako noče prav prijeti; sodim seveda po številu poslanih rešitev. Ker vedno z zanimanjem sprejemamo pobude in predloge, vas vabim, da nam sporočite, kaj naj pri omenjeni rubriki spremenimo, da bo zanimivejša oziroma bo odziv nanjo večji.

Ideja je bila dana že pred nekaj časa, pa je nekako nismo spravili v delo. Gre za prevzemanje odgovornosti za objavljene vsebine v Novi filateliji. Prepričan sem, da je vsakemu bralcu jasno, da za trditve, mnenja in vse ostalo zapisano odgovarjajo njihovi avtorji, ki so pri vseh prispevkih navedeni; v nobenem primeru ne gre za mnenje in prepričanje uredniškega odbora, izvršnega odbora FZS ali uprave FZS. Pred nekaj časa sem o tem že pisal v tej isti rubriki, le da je bila ugotovitev vezana samo na zapise v njej. Tokrat pa izrecno poudarjam, da velja to za vse vsebine, ki so objavljene v Novi filateliji – za vse v celoti odgovarjajo njihovi avtorji.

To rubriko bom izkoristil še za eno stvar. Večkrat sem pozval kolege, da prispevajo znamke in drugo gradivo za filatelistične krožke. Odziv ni bil ravno množičen, pa vendar se je od časa do časa kdo odločil za obdarovanje krožkov. Tokrat moram izreči zahvalo Alenki in Marku Klemenčiču, ki sta za krožkarje podarila večjo količino žigosanih znamk iz različnih držav sveta.

Ker je ta številka zadnja v tekočem letu, želim v imenu uredniškega odbora in v svojem imenu vsem bralcem Nove filatelije vesele praznike in uspešno, zdravo in zadovoljno prihajajoče leto.

VOJKU VUČARJU V SLOVO

Mnoge Žalčane, predvsem pa člane Filatelističnega društva Žalec, je presunila novica, da smo na pragu jeseni ostali brez našega Vojka.

Ko sem se pred mnogimi leti preselil v Žalec, sem imel to srečo, da sem spoznal človeka, ki mi je kmalu postal dober prijatelj. Povabil me je v društvo med filateliste, ki jim je takrat predsedoval. Pričela sva soustvarjati naše prve filatelistične pisemske ovojnice in priložnostne poštne žige, s katerimi smo filatelisti obeleževali pomembne trenutke v naši zgodovini. Vojko je bil idejni vodja, skupaj pa smo potem našli končne rešitve.

Vojko je bil filatelist, kakršnih je danes premalo. Imel je poseben čut do tega konjička, predvsem pa do ljudi, s katerimi je sodeloval. Veliko mladih je navdušil za ta konjiček in s svojim delom, znanjem in izkušnjami nam je bil dober vzornik, predvsem pa odličen prijatelj.

Pogrešali bomo njegovo hudomušnost in človeško toplino. Pogrešali bomo njegove sendviče, s katerimi nas je zalagal na različnih strokovnih potovanjih doma in v tujini.

Predvsem pa bomo pogrešali njegove zgodbe iz življenja, ki jih je rad pripovedoval. O tem, kako je kot fantič občudoval Rista Savina, pa žalske Sokole, predvsem pa smo uživali tisti, ki nas je zanimala zgodovina Žalca. Vojko je bil pravi poznavalec tako Žalca kot vseh starih Žalčanov. Bil je prava lokalna enciklopedija Žalca in z njegovim odhodom se je veliko strani te zanimive knjige za vedno zaprlo.

Ostajajo pa prijetni spomini na našega Vojka, prijatelja, predsednika društva, ki je bil že od otroštva zapisan filateliji. Bil je tudi član takratnega najvišjega organa na področju filatelije v Sloveniji. Leta 1999 pa je prejel Savinovo odličje za življenjsko delo na področju filatelije.

Dragi naš Vojko, hvala ti za vse, kar si nam dal kot filatelist, kot prijatelj in kot velik človek. Radi se te bomo spominjali, saj si nam vedno dajal same lepe stvari.

Za FD Žalec
Vencelj Ferant

Odšel je dr. Davorin Valenti

Novembra letos nas je zapustil najstarejši član FD Maribor, dr. Davorin Valenti. V mlajših letih je bil med aktivnejšimi člani društva; poleg drugega je nekaj časa opravljal funkcijo podpredsednika. Društvo ga je za njegovo požrtvovalno delo leta 1966 nagradilo z zlato značko, kar je bilo takrat najvišje društveno priznanje. Pred nekaj leti mu je FD Maribor dodelilo priznanje častni član društva. Po statutu društva se to priznanje podeljuje osebi, ki je zelo zaslužna za razvoj filatelije ali za razvoj društva. Dr. Valenti je bil v zadnjih letih v društvu sicer manj aktiven, vendar je znal ljubezen do znamk in filatelije prenesti na sina in vnuke. Za njegov prispevek filateliji iskrena hvala.

Srečno v leto 2009 – leto verigarjev

Preteklo leto je bilo za slovensko filatelijo uspešno, kar potrjuje kar nekaj dobrih odličij s svetovnih, evropskih in regionalnih filatelističnih razstav. Uspešno smo predali predsedovanje Delovne skupnosti Alpe Jadran Filatelija hrvaškim prijateljem. Izvršni odbor Zveze je v želji, da se seznanimo z delom in problemi društev in predstavi skupne aktivnosti, nadaljeval z obiski društev. Na področju publicistike je poleg različnih izdaj društev redno izhajala Nova filatelija in tako nudila možnost objavljanja izsledkov raziskav, poročil in drugih prispevkov; opozarjam pa tudi na spletni strani www.fzs.si in www.alpeadria.eu

Naš član Stane Čičerov je svečano predstavil knjigo Portovni verigarji, ki je prekinila več kot petdeset let mirovanja in daje upanje, da je to začetek nove dobe v raziskovanju in publicistiki verigarjev. Na Ministrstvu za kulturo smo vložili zahtevo, da se FZS prizna statusa društva posebnega pomena. Ob tem smo temeljito poročali o svojem delovanju, priložili pa smo tudi vse naše knjižne izdaje.

Društveno življenje, ki je seveda članstvu najbližje, se odvija po zaslugi vseh tistih filatelistov, ki niso samo zbiralci, pač pa tudi organizatorji. Mariborsko društvo je letos slavilo častljiv jubilej – 75. rojstni dan. Čestitamo!

Prihodnje leto slavimo 90 let prvih slovenskih znamk verigarjev, zato bo leto 2009 slavnostno leto. V pripravi je mednarodni simpozij, katerega pokroviteljstvo je prevzel predsednik države dr. Danilo Türk, častni odbor pa dopolnjujeta župan mesta Ljubljane Zoran Janković in generalni direktor Pošte Slovenije Aleš Hauc. Ob tem dogodku bo od 17. do 19. aprila na Pošti 1101 tudi priložnostna filatelistična razstava.

To je le del vsega, s čimer filatelistična zveza in njeni člani, filatelistična društva, prispevamo k razvoju filatelije in zanimanja zanjo na Slovenskem, je pa del tega tudi naš prispevek širši družbeni skupnosti.

Vsem zbiralcem, sodelavcem v društvih in organih Zveze, pa tudi vsem bralcem Nove filatelije voščim zdravja, veselja in dela v letu 2009! Čeprav naj bi nam prihodnje leto malo zategnilo pas, upam, da nam bo kljub temu privoščilo tudi nekaj časa in sredstev za ta naš ljubi hobi.

Igor Pirc
predsednik FZS

Premaknjeno zobčanje

Kolega Marjan Merkač mi je pred mesecem poslal sliko male pole znamk, ki so izšle ob vstopu Slovenije v schengensko območje, s premaknjnim zobčanjem. To me je spomnilo, da imam še nekaj znamk z enako vrsto napake, ki jih je pred dobrim letom odkril Janez Zorko. Ob še nekaj poročilih o najdenih znamkah s premaknjnim zobčanjem iz zadnjega časa lahko ugotovimo, da je kontrola izdelkov pri češkem tiskarju znamk nekoliko slabša, kot je bila pri domačem. Iz časov, ko so znamke tiskali izključno v DELO Tiskarni, je po uvedbi grebenastega zobčanja znanih samo nekaj tovrstnih napak. Najdene so pri znamkah z motivi idrijskih čipk in dveh znamkah s konji (slovenski hladnokrvni konj, ljutomerski kasač). Na filatelističnem trgu so se občasno pojavljale tudi druge znamke, ki so jih tiskali v Ljubljani, z različnimi napakami, toda podrobnejša analiza je pokazala, da gre za protipravno odtujeno makulaturo.

Bojan Bračič

Pisemski nabiralniki

Pisemski nabiralniki so danes vsem uporabnikom poštne storitve nekaj samo po sebi umevnega, čeprav se zdi, da so po mestih manj pogosto posejani, kot so bili nekoč. V Sloveniji jih imamo nekaj čez tri tisoč, vendar so praviloma bolj prazni kot polni, razen ob dnevih povečanega poštnega prometa pred božičnimi in novoletnimi prazniki. Glavni razlog za to je najverjetneje zmanjševanje privatnega pisemskega prometa, ki je posledica razvoja novih tehnologij, predvsem mobilne telefonije in elektronske pošte; tisti, ki še pišejo, pa želijo svojo pošiljko osebno predati v poštni poslovalnici.

Prvi nabiralniki

Prvi poštni nabiralniki so se pojavili takrat, ko pošiljanje pisem ni bil več redek, izjemen pojav, ampak so tovrstni prenos sporočil začeli uporabljati bolj množično in pogosto. Pošiljatelju, ki je vsakih nekaj mesecev poslal pismo, ni bilo težko oditi do pošte, da bi oddal pošiljko. Problem je nastal, ko je moral pošiljatelj to delati pogosteje, vsak dan ali vsaj enkrat na teden, še posebej, če je bila pošta na drugi strani mesta ali celo v sosednjem kraju. Postavljanje poštne nabiralnikov je pomenilo rešitev problema.

Izum prvih nabiralnikov je povezan s pariško mestno pošto, imenovano Mala pošta (Petit Poste). Različni viri in avtorji se pri tem, kdo je dal idejo za tako pošto, in vsem, kar je bilo z njenim delovanjem povezano, razlikujejo. Nekateri pripisujejo idejo Anne Geneviève, vojvodinji de Longueville, ki bi naj bila ljubica nekega Fouqueta, takrat višjega finančnega intendanta francoske zakladnice.^{1,2} V izčrpnem poročilu o vojvodinji de Longueville, ki ga je leta 1739 izdal J. F. Bourgoin de Villefore v majhni knjižici v dveh delih, ne zasledimo ničesar ne o Fouquetu ne o Mali pošti. Kneginja je opisana kot

inteligentna in romantična lepotica visoke postave, svetlih las in modrih oči. Žal so njeno prirojeno lepoto kazile zelo slabe higienske navade tistega časa, saj bi naj bila vedno umazana, tako da je celo zaudarjala. Kljub temu je imela velik vpliv na moške in s tem na takratno družbeno dogajanje; bila je med vodilnimi pri uporabi starega plemstva proti Mazarinovemu absolutizmu. Imela je tudi nekaj ljubezenskih afer, dokler se ni po letu 1653 povsem posvetila religiji.

Ker je bil zakonik pariške mestne pošte v tistem času državni svetovalec J. J. Renouard de Villayer (po nekaterih virih Velaye), je marsikje v literaturi izum pripisan njemu. Razglas o uvedbi male pošte naj bi bil objavljen 8. avgusta 1653 (po Mackayu 8. aprila 1653)². Sistem mestne pošte so uvedli, ker državna pošta znotraj mesta ni raznašala pošiljk. Zgodba pravi, da je za uvedbo mestne pošte krivo tudi dopisovanje mladoletnega kralja Ludvika XIV z neko meščanko in z eno od dvornih dam, v kateri se je sočasno zaljubil. Službo dvornih slov je nadziral kardinal Mazarin, ki je v tem času pomenil oblast v Franciji, in vsa kraljeva sporočila damama so se neodprta vračala kralju. Zato se je sončni kralj dogovoril s

1 Ernst Bernardini, Lovrenc Košir, Pobudnik pošten znamke, FZS, Ljubljana 2004, str. 74

2 J Mackay, Guinness Buch der Briefmarken, Ullstein 1985, str. 49

Fouquetom za neodvisno organizacijo, ki je dnevno (včasih tudi večkrat na dan) prenašala pisemske pošiljke po Parizu. Zgodbo je nemogoče preveriti, lahko pa zapišemo: »Se non e vero, e ben trovato« (če že ni res, je dobro izmišljeno).³

Privilegij je omogočal, da se za vsako preneseno pismo zaračuna po en sou ali denier (kovanec najmanjše vrednosti pred revolucijo). De Villayer oziroma tisti, ki je sistem predlagal, je verjetno razmišljal tako:

V Parizu je obstajala samo ena, centralna pošta. Tam je bila običajno velika gneča, zato je moral pošiljatelj dolgo čakati v vrsti, da je lahko oddal pismo. Tako je izgubil dragoceni čas, v katerem bi lahko sam odnesel pismo in še prihranil denar za poštnino in stres na pošti.

Če mora pošiljatelj prepotovati pol mesta, da lahko odda pismo, ki ga bo pismonoša dostavil na drugi konec mesta, potem bo pošiljatelj odstopil od pošiljanja pisma po pošti in ga bo sam odnesel naslovniku, saj je s prihodom na pošto pol poti že opravil.

Treba je bilo odstraniti vzroke, ki so vplivali na potencialne pošiljatelje, da niso uporabljali de Villayerjeve poštne službe. Poenostaviti je bilo treba način oddajanja pisem, da bi omogočili pošiljateljem udobno uporabo poštних storitev in vzpodbuditi tudi tiste, ki poštne službe še niso uporabljali. Bistvo reforme je bilo v naslednjem:

Najprej je pošiljateljem omogočila vnaprejšnje plačilo poštnine. Tako so prihranili čas oziroma jim ni bilo treba čakati v vrsti, da bi na pošti predali pismo. Kot potrdilo za vnaprej plačano poštnino je pošiljatelj lahko v trgovini kupil za en sou listič – **Bilet de port payé** – na katerem je pisalo:

Port paye le ... jour

Poštnina plačana dne ...

du mois

meseca

de 16

leta 16

Pošiljatelju potem ni bilo treba oditi do pošte. Dovolj je bilo, da je izpolnil listič, na primer: Port paye le 9 juor, du mois october, de 1653, ga pripel na naslovno stran pisma in vrgel v enega od poštних nabiralnikov, ki so bili postavljeni po celem Parizu. Listič je bil razvrednoten z vpisom datuma. Čeprav je v različnih zapisih iz tistega časa dosti omemb male pošte in Bilet de port payé, se nobeden ni ohranil; danes ni znan niti eden.

Tak način organizacije sprejema pošiljk je bil nedvomno zelo uspešen. V vseh zgodovinskih obravnavah pošte je de Villayer zapisan in slavljen kot predhodnik prve poštne znamke in izumitelj poštne nabiralnika. Žal pa se sistem ni dolgo obdržal. Legenda pravi⁴, da so de Villayerjevi nasprotniki (politični in poslovni konkurenti, predvsem pa kardinal Mazarin, ki te pošte ni mogel cenzurirati) uporabili zelo učinkovito sredstvo za uničevanje ugleda de Villayerjeve, v vsakem pogledu izredne poštne mreže, in sicer lačne miši. Konkurenca je v poštne nabiralnike metala žive miši, ki so v kratkem času iz privatne in poslovne korespondence naredile »rezance in konfete«. Poleg tega so objestneži nabiralnike večkrat poškodovali in razbili. Tako je propadla izredna ideja, uporaba poštних znamk in nabiralnikov pa je bila odložena za skoraj dve stoletji.

Mestno pošto v Parizu so poskusili ponovno uvesti sto let pozneje⁵, vendar brez opaznega uspeha. Piarron de

3 Ernst Bernardini, navedeno delo, str. 74

4 Milorad Jovanović, Prvi poštanski kovčezici, Savremena pošta, 3/2007, JP PTT saobračaja Srbija, Beograd 2007, str. 116

Chamousset naj bi po mestu organiziral prenos pisem z vnaprej plačano poštnino. To naj bi označevali z lističi, podobnimi sedanjim znamkam, o sistemu pisemskih nabiralnikov pa ni poročila. Vlada je Chamouseta upokojila in prevzela službo, ki pa ni zaživela.

Potujoči nabiralniki

Ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja so organizatorji poštne mreže v Evropi spoznali, da od sedenja na pošti in čakanja na uporabnike poštnih storitev ni posebne koristi. Zato so se odloči-

li iti strankam nasproti.⁶ Zdi se, da so bili pri tem spet prvi Francozi. Del pismonoš so napotili po Parizu zbirati pisma od pošiljateljev. Da bi pritegnili pozornost, so imeli ti pismonoši v eni roki napravo, narejeno iz deske z ročajem, na katero je bil s tečajem pritrjen kovinski del. S tresenjem ali ritmičnim premikanjem je kovinski del udarjal v desko in proizvajal značilen zvok, podoben zvoku raglje. Ta zvok je naznanjal, da prihaja poštar, ki mu lahko predajo pisma. Pismonoša je na licu mesta obračunal poštnino, pošiljatelj pa je potem skozi posebno režo vrgel pismo v poštarjevo torbo, ki je bila zaklenjena s ključavnico.

Tak način sprejema pisem so hitro prevzeli Avstrijci. Njihov Klapperpostbote (pismonoša z ragljo) je hodil po Dunaju od 1785 do okoli 1830, ropotal z ragljo in zbiral pisma od pošiljateljev. Ti so jih metali v kovinsko kaseto, ki jo je pismonoša nosil kot torbo, obešeno preko ramena.

Dunajski pismonoša sprejema plačilo za pismo. Pod pazduho drži »ragljo«, čez ramo pa ima obešeno kovinsko kaseto za zbiranje pisem.

5 Ken Lawrence, Before the Penny Black (Revised, Second Series), www.norbyhus.dk

6 Večina tega prispevka je prevod in povzetek članka Milorada Jovanovića Prvi poštanski kovčežiči, Savremena pošta 3/2007, JP PTT saobraćaja Srbija, Beograd 2007, str. 115

Angleški bellman (pismonoša z zvoncem) je v začetku 19. stoletja uporabljal bolj zvočen instrument, zvonec, njegov potujoči nabiralnik pa je bila usnjena torba, ki je bila dosti večja od Avstrijčeve kovinske kasete. Na Danskem je bilo, kot se zdi, oglašanje pismonoše najbolj pompozno. Danski poštar je uporabljal za naznanjanje svojega prihoda gong, ki ga je držal v roki.

Uvajanje prvih poštних nabiralnikov v posameznih državah

Poštni nabiralniki so bili v začetku, vse do reforme Rolanda Hilla, uporabljani v glavnem za pisma, pri katerih je poštino plačal naslovník. Pošiljatelj je napisal pismo, izpisal naslov in pismo vrgel v nabiralnik, pošta pa je morala sama skrbeti za to, da je od naslovníka izterjala poštino.

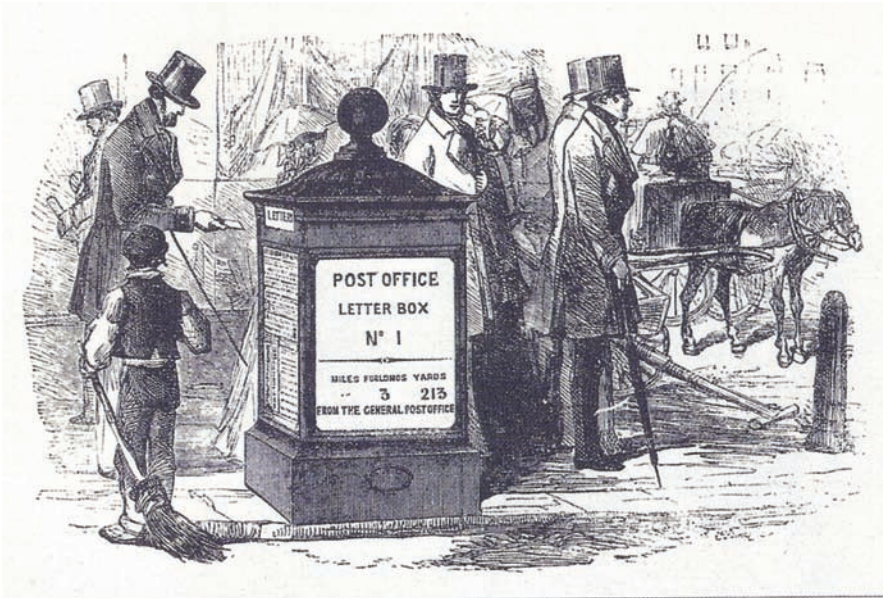
Nabiralnike so sprva nameščali na poštne zgradbe v večjih mestih. Na glavni berlinski pošti naj bi bil postavljen leta 1766, v Franciji ob koncu 18. stoletja. V pomorskih državah so se poštne nabiralniki pojavili v pristaniščih, da mornarjem ni bilo treba zapuščati pristanišča zaradi oddaje pisma. V Holandiji se omenjajo nabiralniki v lukah Amsterdam, Hoorn in Enkhuizen že konec 17. in v 18. stoletju.

V Napoleonovih časih v začetku 19. stoletja se je ta običaj prenesel v vse države, ki so jih okupirali Francozi. Tako je bilo v Ilirskih provincah (Slovenija, Istra, Dalmacija, Boka kotorska) od 1. septembra 1806 obvezno namestiti nabiralnike na zgradbe, v katerih je delala pošta. V Belgiji so tak sistem uvedli dve leti kasneje, v Holandiji pa leta 1810. V Franciji so čez nekaj časa ugotovili, da so poštne nabiralnike verjetno potrebnejši tam, kjer ni bilo pošte, zato so leta 1829 sprejeli pravilo, da se nabiralniki postavijo v vseh trgih in vaseh,

kjer ni bilo poštne urade. Nabiralnike so montirali na rotovžih ali v središčih krajev. Zbiranje pošilk v krajih, ki so bili premajhni za smotrno postavitev nabiralnika, je bila poverjena vaškemu pismonošu. Podobno so ravnali Belgijci, ki so leta 1936 sprejeli obvezo, da se nabiralniki montirajo v krajih, kjer ni poštne urade, da bi prebivalcem teh krajev omogočili dostop do poštne storitve. Nabiralnike so namestili na zgradbe krajevne uprave ali na cerkve.

Vloga pisemskih nabiralnikov se je zelo povečala leta 1840 po uvedbi poštne reforme Rowlanda Hilla in uvedbi poštne znamke za označevanje vnaprej plačane poštne. Zdaj so lahko v nabiralnik oddali vse pošiljke, za katere ni bilo predvideno posebno ravnanje. Belgijci so leta 1948 začeli nameščati nabiralnike tudi na ulice. Temu so dve leti pozneje sledili Francozi, ki so pisemske nabiralnike najprej postavili v Parizu, potem pa še v vseh večjih mestih. Zdaj so prvič začeli postavljati samostojne nabiralnike v obliki miljnih kamnov ali večjih kovinskih peči. Tej praksi je sledila londonska pošta, ki je leta 1855 postavila

znameniti poštni nabiralnik št. 1, na katerem je bila napisana oddaljenost od glavne pošte in razpored praznjenja nabiralnika. Največji del pošiljk iz tega nabiralnika je bil namenjen naslovnikom v Londonu in bližnji okolici.

Po tem so nabiralnike začeli postavljati povsod, kjer se je zbiralo večje število ljudi: na križiščih, tramvajskih in železniških postajah, ob kioskih za prodajo tobaka in časopisov itd. Uvedeno je bilo pravilo, da je bil na nabiralnikih zapisan čas praznjenja ali odprave vanje vrženih pošiljk. V ZDA so leta 1892 uporabljali nabiralnike z urnim mehanizmom, ki so avtomatsko kazali čas naslednjega praznjenja, za vsako vanje vrženo pismo pa so izdali potrdilo z označenim časom predaje pošiljke.

Problem praznjenja nabiralnikov in transporta pošiljk iz njih je spodbudil poštne uprave k uporabi sodobnih transportnih sredstev: koles, motorjev in avtomobilov. Znano je, da so bili prvi poštni avtomobili v Angliji (1898), Franciji (1899), ZDA (1899) in Kanadi (1900) uporabljeni v oddelkih za pobiranje pošiljk iz nabiralnikov.

Nikola V. Gulan⁷ ugotavlja, da so nabiralnike uporabljali v Sloveniji tudi po letu 1816, ko so te kraje ponovno prevzeli Avstrijci, saj je tudi avstrijska pošta začela na poštne zgradbe montirati nabiralnike, kot kažejo slike iz takratnih časov. Ugotovitev potrjuje odlok dvorne zbornice⁸ iz aprila 1817, ki pravi, da lahko pošiljatelj vrže pismo brez plačane poštnine enostavno v nabiralnik.

⁷ Nikola Gulan, Organizacija i eksploatacija poštanskog saobračaja, 1. knjiga, ZJPTT / Jugomarka, Beograd 1982, str. 131

⁸ Ernst Bernardini, Lovrenc Košir, Pobudnik poštne znamke, Filatelistična zveza Slovenije, Ljubljana 2004, str. 26

Slike so iz knjige G. North, A. Wyss, P. le Saux, D. Howard, A. Savoie, *La poste, lien universel entre les homes, Vie / Art / Cite, Lausanne, 1974.*

Foto: Mirijana Bračič

Tiho in neopazno so se na poštnih nabiralnikih pojavile nove nalepke:

**Nabiralnik praznimo med tednom
ob 18.00 in v soboto ob 12.00.**

Očitno premalo pišemo, da bi pošta nabiralnike praznila vsak delovnik ob 19.00, vsako soboto in nedeljo pa ob 15.00, tako kot doslej. Z romantiko se bomo spominjali deževnih ali temačnih jesenskih in zimskih nedeljskih dni, ko smo šli ven samo zato, da smo oddali pismo v nabiralnik.

Igor Pirc

Branko Morenčič

AVSTRIJSKE VOJAŠKE POŠTE NA OKUPIRANEM ITALIJANSKEM OZEMLJU PO KOBARIŠKEM PREBOJU

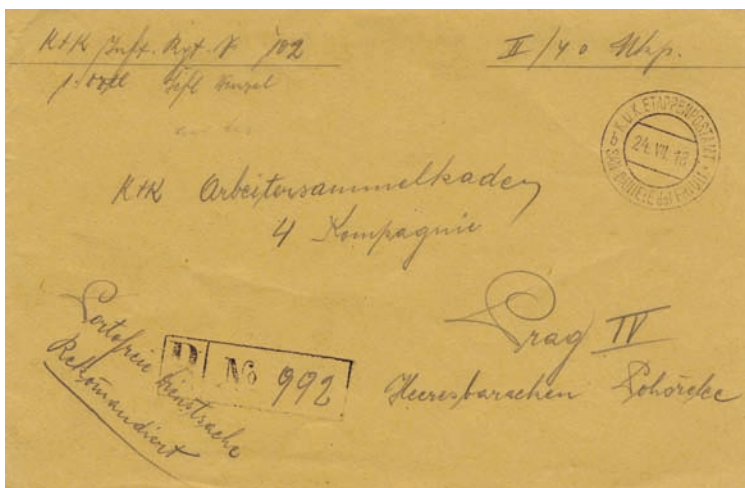
Ob začetku vojne med Italijo in Avstro-Ogrsko maja 1915, se je zadnja brez boja umaknila od Bovca navzdol na vzpetine nad levo stranjo Soče, izjema sta bila le Sabotin in Mengore pri Volčah. Italijanska vojska, ki nato v dveh letih in štirih mesecih ni uspela osvojiti niti toliko ozemlja, kot ji je Avstro-Ogrska prepustila brez boja, je oktobra 1917 pri Kobaridu doživela hud poraz. Italijanske čete so se panično umikale vse do reke Piave, od Benetk oddaljene samo 30 km. Zasedeno italijansko ozemlje pa je bilo več kot desetkrat večje od onega, ki ga je Avstro-Ogrska prepustila Italiji brez boja maja 1915.

Kot v vsaki vojni, so tudi v prvi svetovni vojni delovale vojaške pošte, tako na italijanski kot na avstrijski strani. Na soškem bojišču je v dveh in pol letih delovalo skupno kar nekaj sto avstro-ogrskih vojaških pošt. Na zasedenem italijanskem ozemlju po Kobariškem preboju je v enem letu poslovalo 22 vojaških pošt, ki so po Keithu Tranmerju uporabljale 24 žigov v 53 različicah. Na celotnem okupiranem območju sta bila v uporabi samo dva tipa žigov, ki sta se razlikovala predvsem v velikosti črk. Prve vojaške pošte na zasedenem oze-

mlju so začele poslovati novembra in decembra 1917. Žigi teh pošt spadajo med dražje avstro-ogrške vojaške žige.

Predstavljeno priporočeno pismo c. k. 102. pehotnega regimenta za c. k. Zbirni delovni center v Pragi je bilo oddano na vojaški pošti v San Daniele del Friuli 24. 7. 1918 in je redko priporočeno pismo neke vojaške pošte z zasedenega italijanskega ozemlja.

Od vojne obubožana večnarodna avstro-ogrška država je v začetku novembra 1918 razpadla. Avstro-ogrška vojska se je začela umikati z zasedenega ozemlja in Italija je brez boja zasedla Slovensko primorje in še del dežele Kranjske do Vrhnike, od koder se je umaknila šele po Rapalski pogodbi novembra 1920. Prva svetovna vojna se je uradno končala pred 90. leti, 11. novembra 1918 s podpisom premirja med Nemčijo in antanto.

Označevanje plačane poštne s polovico znamke

Po današnjih predpisih (Zakon o poštah, 34. člen, neveljavne znamke) mora biti znamka, s katero na poštni pošiljki označimo plačano poštino, cela. Če je poškodovana tako, da ni razvidno ime države

Slovenija, nazivna vrednost in beseda POŠTA ali simbol pošte, poštni rog, je neveljavna. Včasih je bilo drugače. V 19. in v začetku 20. stoletja se je večkrat dogajalo, da je na pošti zmanjkalo znamk z ustreznimi nazivnimi vrednostmi. Problem so rešili zelo preprosto – znamke višjih vrednosti so prerezali na pol. Poznamo razrez po višini, po širini in po diagonali. To se je dogajalo tudi pri nas, saj so v času uporabe verigarjev tako reševali probleme pomanjkanja znamk določenih vrednosti.

Gotovo pa je zanimiva kombinacija, s katero so rešili problem pomanjkanja ustreznih znamk leta 1853 v švicarskem Couvetu. Za pošiljko je bilo treba plačati 7 in 1/2 rappna (rappen je stoti del švicarskega franka), vendar ustreznih znamk ni bilo na voljo. Oznako plačane poštne so rešili tako, da so na pošiljko prilepili polovico znamke za 10 rappnov in

polovico znamke za 5 rappnov. ($10/2 = 5$, $5/2 = 2,5$; $5 + 2,5 = 7,5$). Tako je bil problem rešen in pismo s pravilno plačano in označeno poštino so poštarji odnesli naslovniku.

Bojan Bračič
(po Briefmarken
Spiegeln 8/2008)

Skupne izdaje

Koncept skupnih izdaj (joint issue), ki je v zadnjih letih vse bolj popularna oblika izdajanja priložnostnih znamk dveh ali več držav, ima osnovo v različnih omnibus izdajah za angleške in francoske kolonije v 30 in 40 letih preteklega stoletja, nadaljeval pa se je s skupnimi izdajami EUROPA znamk od leta 1956 naprej. Idejo so naslednjič uporabili avgusta 1959, ko sta Avstralija in Nova Zelandija izdali podobni znamki, s katerima sta zaznamovali 30. obletnico prvega leta preko Tasmanskega morja, ki ga je opravil Charles Kingsford Smith.

Naslednje leto sta zabeležili praznovanje odprtja kanala Sv. Lovrenca s primerljivim motivom Kanada in ZDA. Najdlje sta pri skupnih izdajah šli Romunija in Jugoslavija, ki sta ob odprtju elektrarne na Đerdapu izdali blok štirih znamk, v katerem sta po dve znamki za vsako državo, in dve znamki z nazivnima vrednostma v dinarjih in lejih, ki sta veljali za označevanje plačane poštnine v obeh državah.

The Stamp Magazine

Tri znamke iz omnibus izdaje za vse francoske kolonije.

Bojan Kranjc

SLOVENIJA, PORTOVNE ZNAMKE 1919 – 1921,

Stanislav Čičerov, Masta Trade d.o.o. septembra 2008, 383 strani

Ta zelo lepa knjiga, ki je izšla skoraj 90 let po izdaji prvih slovenskih znamk, ki jih pod skupnim izrazom imenujemo kar verigarji, je za čuda prvo obsežnejše delo v slovenščini. O izdaji teh znamk, ki so izšle takoj po prvi svetovni vojni, je bilo v svetu napisanih približno tristo člankov, knjig pa prav malo. Pravzaprav le dve.

Prva je izšla takoj po drugi svetovni vojni izpod peresa ing. Vladimirja Flecka in sodelavcev z naslovom Priručnik maraka jugoslovenskih (hrvatskih) zemalja. V štirih zvezkih temeljito predstavi verigarje v takratnem obsegu znanj. Jugov poskus iz leta 1950 je na žalost ostal v obliki nedokončanega rokopisa. Druga knjiga (šele druga!) pa je delo izpod peresa Stanislava Čičerova, ki je pravkar izšla. Avtor se je v njej omejil le na portovne znamke, ki so bile do sedaj slabše raziskane kot frankovne.

Avtor podpisuje prve izvide svoje knjige (foto: M. Kobal)

Delo je zasnovano kot prava monografija in hkrati kot bogata predstavitevna izdaja. Zato jo bo z veseljem vzel v roke tako raziskovalec verigarjev kot nekdo, ki ga znamke in poštna zgodovina ne zanimajo. Prvi bo v knjigi našel veliko potrditev svojih raziskovanj, veliko reprodukcij izjemno redkega filatelističnega gradiva, hkrati pa tudi veliko izzivov za nadaljnje raziskovanje. Drugi pa bo knjigo lahko le z veseljem prelistal in obnemel ob pisanosti in lepoti predstavljenega materiala, ki sodi v slovensko kulturno dediščino.

V knjigi sta podrobno predstavljena oba tiska portovnih znamk, ljubljanski in dunajski, ter pomožna izdaja, ki predstavlja pretisk frankovnih znamk. Avtor jih pregledno predstavi od osnutkov, poskusnih tiskov, rednih izdaj z vsemi posebnostmi, tipičnih napak po posameznih prodajnih polah, do poskusov njihovih ponaredkov.

Posebno pozornost posveti obliki tiskarskih pol, ki jih proučujemo s pomočjo stez, priveskov in sotiskov, saj se mnoge od njih kot celote niso ohranile. Pri tem je s študijem materiala, ki je na razpolago, opravil velik korak k poznavanju tiskarskih pol prve ljubljanske izdaje nižjih vrednot in vseh izdaj dunajskega tiska. Nisem pa prepričan, če nas ne bodo bodoči raziskovalci na tem področju presenetili še z novimi spoznanji.

Izredno lepo so predstavljene znamke v najredkejšem temno rjavo karminskem barvnem odtenku. Ravno tako portovne

znamke pomožne izdaje v turkizno modrem barvnem odtenku, med katerimi so nekatere vrednote kot povsem korektno žigosane izredno redke.

Avtor je predstavljeno filatelistično gradivo tudi korektno umestil v takratni zgodovinski trenutek. Tako zelo pregledno pojasni, čemu so bile portovne znamke namenjene ter kako, kje in kdaj so se uporabljale. Posebno poglobljeno predstavi obračunavanje poštnih pristojbin v tem obdobju tako v domačem kot v mednarodnem prometu. Verjamem, da bo večina zbiralcev filatelističnega gradiva šele s pomočjo te knjige znala v celoti izračunati ustreznost poštnih pristojbin na dokumentih, ki jih imajo v zbirkah. Avtor ob tem ne pozabi niti na opis tiskarske tehnike kamnotiska in za nas Slovence najpomembnejših dogodkov v letih od 1918 do 1921.

Zbiralci, ki smo za nastajanje knjige vedeli, smo z zanimanjem in nejever-

nim zmajevanjem z glavo čakali na prikaz barvnih odtenkov. Bili smo prepričani, da se barvnih odtenkov ne da dovolj dobro ponatisniti. Po izidu knjige smo pozitivno presenečeni, saj so se tiskarji potrudili in ustrezno prikazali posamezne barvne odtenke. Razlike v odtenkih so prepoznavne in bodo zbiralcem v veliko pomoč. Seveda pa ne pričakujte, da boste znamko kar prislonili k reprodukciji in rekli 'to je to'.

Knjiga bi se morala znajti na polici vsakega zbiralca klasične filatelije, pa tudi vsakega ljubitelja zgodovinskega gradiva. Cena knjige, ki jo dobite pri avtorju in pri založniku, je izredno nizka, kar dokazuje, da se avtor večletnega projekta ni lotil iz komercialnih razlogov. Upamo lahko le, da nam bo enako poglobljeno predstavil tudi frankovne in časopisne verigarje.

Zbrani na predstavitvi knjige poslušajo besede dr. Turka, skrajno levo (foto: M. Kobal)

Novosti v knjižnici dr. Antona Lavriča

Avtor	Naslov	Leto izdaje	Jezik
	Balkan, Jugoslavenski filatelistički časopis, Zagreb 1919, št. 10. letnik II.	1919	hrvaški
Stane Čičerov	Slovenija, Portovne znamke 1919-1921, Masta Trade	2008	slovenski
Velimir Vujačić	Crnogorska pošta i poštanske marke, Izdavački centar Cetinje	2001	črnogorski
Dušan Božič	Maribor 1933-2008, Preglednica izdaj ob 75-letnici društva, priložnostni ovitki in priložnostni žigi, FD Maribor	2008	slovenski
Ljudmila Bezlaj-Krevel	Halo, tu radio Ljubljana, Katalog k razstavi ob 70-letnici ustanovitve Radija Slovenije, TMS	1988	slovenski
Ljudmila Bezlaj-Krevel	Prvo leto delovanja Poštnega in brzojavnega ravnateljstva za slovensko ozemlje v Ljubljani, katalog k razstavi ob 85. obletnici ustanovitve slovenske poštne uprave, TMS	2003	slovenski

Vztrajajmo pri znamkah, ne bodimo zadovoljni z nalepkami

Nekateri filatelistični pisci nam v zadnjem času predlagajo, naj se posvetimo novejši poštni zgodovini, kar bi naj pomenilo, da naj zbiramo tudi nalepke iz poštne mehanizacije, s katerimi v novejšem času na poštah radi označujejo plačano poštnino, čeprav so zelo uboga zamenjava za poštnne znamke. Kdo nas sili, da se s tem strinjamo? Verjamem, da je bodočnost poštnih znamk odvisna od uporabnikov poštnih storitev, od nas samih. Vedno, kadar gremo na poštni urad, moramo vztrajati, da nam na pošiljko prilepijo znamko/e. Če nas bo to počelo dovolj veliko število, bo pošta morala razmisliti o svoji restrikciji uporabe poštnih znamk. Jaz sem ponosen na poštnne znamke, ki prikazujejo in predstavljajo našo državo. Kdo bo lahko rekel, da sem pristranski, toda prepričan sem, da bomo s tako modernizacijo pošte, ki bo opustila uporabo poštnih znamk, prišli v nevarnost, da bomo zavrgli otroka skupaj z vodo, v kateri smo ga kopali.

Derek Miller, The Stamp Magazine, marec 2007

Veselko Guštin

WIPA 2008

Od 18. do 24. septembra 2008 se je na Dunaju odvijala razstava WIPA (hkrati z Multilateralo, ki jo sestavljajo nemško govoreče države). eprav ima v naslovu »svetovna«, so bile prisotne le evropske države; 37 od 41 držav, kolikor jih je včlanjenih v evropskem filatelističnem združenju FEPA.

Na razstavišču so bile prisotne skoraj vse evropske pošte in veliko število predvsem nemških in avstrijskih trgovcev. Tam sta bili tudi Pošta Slovenije in trgovska hiša Phila iz Ljubljane. Na otvoritev razstave je prišel predsednik Republike Avstrije H. Fischer, seveda ni manjkala vsa filatelistična smetana. Najprej smo slišali avstrijsko himno, zatem evropsko (Odo radosti) in na koncu še filatelistično, ki so jo glasbeniki vojaškega orkestra skomponirali prav za to priložnost.

O sami razstavi moram reči, da je bila dobra z izjemnimi zbirkami, posvečenimi predvsem nekdanji Avstro-Ogrski. Zato ni čudno, da je veliko nagrado WIPA, kristalni bokal Armani, dobila zbirka Lombardsko-Beneško kraljestvo s 97 točkami. Mimogrede naj povem, da je lastnik zbirke gospod Massi zbirko prinesel in odnesel osebno. Izvedel sem tudi, da je zbirka zavarovana za 6 mio evrov. Nehote se mi je pojavilo vprašanje, ali je ocena zbirke v kaki relaciji z njeno vrednostjo. Za posebno nagrado je FZS prispevala plastiko z narodno nošo Gorenjka.

Rezultate naših zbirk si lahko ogledamo na spletu, so pa pričakovani. Moja zbirka Primorske je bila tu ocenjena 11 točk več kot v Parizu na Salon du timbre (velika srebrna), saj sem popravil uvod in obrnil nekaj ovojnic na stran z znamkami. S kolegom Arteljem sva dobila pozlačeni me-dalji, on za zbirko tradicionalne filatelije

verigarjev, jaz z enim oknom, z Dučevimi taborišči.

Organizacija ni bila na nivoju pariške razstave, tudi sama postavitev zbirk je bila slaba, saj je bila razmetana po četrtem nadstropja in po raznih koticčkih velike zgradbe Austria centra na Dunaju (poleg palače OZN). Organizator je dal prednost trgovcem pred razstavljavci. Motilo je tudi to, da so bili eksponati v 12 listnih vitrinah.

Veselko Guštin in Helmut Kobelbauer pred razstavno zbirko na WIPA 08.

Animacija za otroke je bila minimalna. Namenjeno jim je bilo le nekaj malega prostora, kjer so morali izpolnjevati ankete. Veliko prostora pa je bilo namenjeno avstrijski pošti, kjer si lahko kupil najrazličnejše produkte in koristil vsak dan drug žig. Zunaj paviljona je bil postavljen tudi kombi s »premičnim poštnim uradom« in dnevni žigom. Moram reči, da so bili vsi prodajni pult avstrijske pošte oblegani predvsem s starejšimi obiskovalci.

Pred vhodom na WIPA, levo je vhod na MULTILATERALO, spredaj je poštni kombi z dnevnim žigom.

Kongres FEPA

V nedeljo, 24. 9. 2008, ob 9h, je bil v prostorih WIPA 08 kongres FEPA.

Prisotnih je bilo 37 (od 41) predstavnikov članic FEPA. Dnevni red je vseboval sedem točk. Delegati smo sprejeli finančno poročilo in poročilo dela upravnega odbora. Sledile so volitve novega nadomestnega člana, ki so – vsaj zame – bile precejšnje presenečenje, saj je gladko zmagal kandidat Italije Giancarlo Morolli pred Nemcem Lindnerjem (9 glasov) in Madžarom Czirokom (8 glasov). Slovenski kandidat Bojan Bračič je svojo kandidaturo umaknil, saj smo predvidevali boljše rezultate za enega skupnega kandidata (Denesa Cziroka) za »vzhodno« regijo. Kongres leta 2010 naj bi bil v Antverpnu in ne v Lizboni, kot je bilo prvotno planirano.

Bojan Bračič

Praga 2008

Praga je poleg Dunaja srednjeevropsko mesto z dolgoletno tradicijo prirejanja mednarodnih in svetovnih filatelističnih razstav. Tokratna svetovna razstava je trajala samo tri dni, od 12. do 14. septembra 2008, in je vključevala le štiri razstavne razrede.

Prva mednarodna razstava z imenom Praga je bila leta 1938. Na njej je sodelovalo 513 eksponatov. Sledile so razstave v letih 1955, 1962, 1968, 1978 in 1988. Na razstavi leta 1962 so sodelovali razstavljalci iz 85 držav, ki so prikazali svoje eksponate v 6.500 vitrinah, na naslednji razstavi je bilo postavljenih 10.000 vitrin, sodelovalo pa je tudi 150 državnih pošt. Letošnja razstava je bila bolj skromna. Sodelovalo je le 62 držav z eksponati iz samo štirih tekmovalnih razredov: tradicionalne filatelije, poštne zgodovine, filatelistične literature ter enookenski eksponati. Sodelovalo je 21 poštne organizacij, med katerimi je bila tudi slovenska. Razstava

je potekala skupaj s tradicionalnim sejmom Sberatel na katerem je sodelovalo 250 ponudnikov iz 40 držav.

Slovenijo sta zastopala dva eksponata. V razredu tradicionalne filatelije je Peter Suhadolc predstavil eksponat iz tradicionalne filatelije Izdaje za Trst, Istro in Slovensko primorje, v razredu poštne zgodovine pa je Mihael I. Fock razstavil francoske vojaške dopisnice iz obdobja prve svetovne vojne. Oba eksponata sta bila nagrajena z veliko srebrno medaljo. Ocenjevanje je bilo eno od problematičnih stvari na razstavi, saj so imeli sodniki za ocenjevanje na razpolago praktično samo dva dneva, kar so ocenili za bistveno premalo.

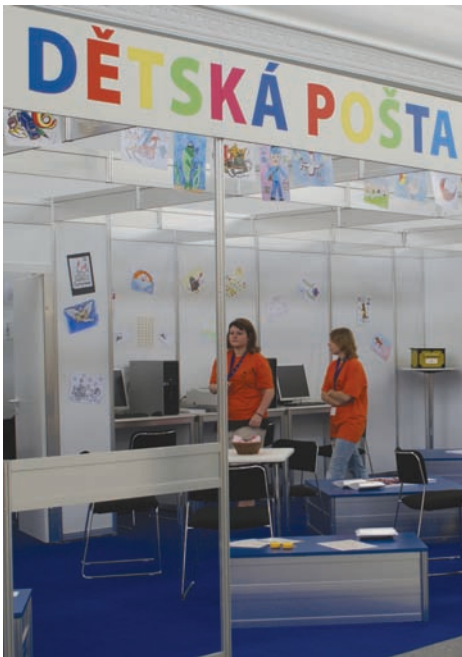
Običajna gneča pred vhodom na razstavišče; taka je bila vsak dopoldan (foto: M. Bračič)

Gasilska fotografija pred dvorcem v katerem je bil sprejem češke pošte. Od leve: I. Librič, T. Katurič, B. Bonev (Bolgarija), Ž. Librič, J. Katurič, V. Stefanović, Z. Stefanović in B. Bračič. (foto: M. Bračič)

Zaradi tega ocen niso želeli komentirati, po splošnem mnenju pa so bile v povprečju zelo nizke.

Zelo dobro so organizatorji poskrbeli za mlade, saj je ves čas razstave deloval poseben kotichek zanje. V njem so otroci risali osnutke za znamke, delovala pa je tudi otroška pošta. Češka pošta je ob razstavi izdala kup znamk, od rednih do priložnostnih v obliki blokov. Kljub sorazmerno skromni razstavi, je bilo razstavišče vse dni polno, tako da so bili včasih ogledi posameznih eksponatov problematični. Po obisku razstave sodeč, je tradicionalna filatelija na Češkem še vedno zelo popularna.

Del, v katerem je delovala otroška pošta vse dni razstave, je bil dvakrat večji, kot je prikazano. Ker je fotografija nastala pred odprtjem razstavišča, otrok še ni. (foto: M. Bračič)

Novice iz sveta razstav

Alpe Jadran Filatelija 2009

Naslednja razstava Delovne skupnosti Alpe Jadran Filatelija, v kateri tvorno sodeluje tudi FZS, bo v Münchnu na Bavarskem prve dni marca 2009. Slovenski komisar za razstavo je Branko Morenčič, sodnik bo Igor Pirc. Več informacij na spletni strani www.alpeadria.eu

Evropa se povezuje

Portugalska filatelistična zveza, ki jo vodi Pedro vaz Pereira, sicer tudi predsednik evropske zveze FEPA, je poslala slovenski zvezi pismo, s katerim nas vabi na naslednjo bilateralno portugalsko-brazilsko razstavo Lubrapex. Ta bo v mestu Portimão v provinci Algarve meseca junija 2009. To je zelo domiselna poteza, da bodo na razstavi, ki pokriva portugalsko govorno področje, sodelovale tudi naše zbirke in jo popestrile. Srečanje različnih kultur pa bo zanimivo tudi za nas. Slovenski komisar je Mihael I. Fock, slovenski sodnik bo Igor Pirc.

Bulgaria 2009

V Nacionalni palači kulture v glavnem mestu Bolgarije Sofiji bo od 27. do 31. maja 2009 evropska filatelistične razstava Bulgaria 2009, ki jo pripravljajo Ministrstva za Transport, Državna agencija za informacijsko tehnologijo in komunikacije, bolgarska pošta, bolgarska filatelistična zveza in občina Sofija s sodelovanjem Ministrstva za kulturo, Ministrstva za izobraževanje in znanost, Državna agencija za mladino in šport in Nacionalna palača kulture. Razstava, na kateri lahko sodelujejo vse članice FEPA, bo obsegala 1200 vitrin, v katerih bodo eksponati iz vseh razstavnih razredov FIP, odprtega razreda in enega okna. Slovenski komisar za to razstavo je Bojan Bračić. Za razstavo smo prijavi po en eksponat iz poštno zgodovine, tematske filatelije in odprtega razreda, tri enookenske eksponate in dva eksponata filatelistične literature. O sprejemu ponujenih eksponatov še nismo dobili obvestila.

Italia 2009

Druga evropska filatelistična razstava, ki so jo organizatorji poimenovali Mednarodni festival filatelije, bo od 21. do 25. oktobra 2009 v Rimu. Že marca letos je italijanska pošta izdala priložnostno znamko, ki propagira dogodek, in zanimiv ovitek prvega dne, na katerem je stavek PRIČAKUJEMO VAS zapisan v 31 jezikih, kolikor bi jih naj govorili v 42 državah, članicah FEPA. Pri tem je treba zapisati, da ima FEPA člane tudi izven Evrope. To sta Izrael in Egipt. Prvi iz znanih razlogov, Egipt pa še čaka na ustanovitev afriške kontinentalne zveze. Slovenski komisar za to razstavo je Branko Morenčič.

FIMERA in FIRAMLA 2009

Poleg tujih, pri katerih je čas za prijavo že potekel, pa objavljamo še spored domačih razstav. Od 21. do 24. maja bosta v Trbovljah že tradicionalni razstavi, ki bosta tokrat spremljali praznovanje

Italia 2009
Festival Internazionale della Filatelia
Roma, 21-25 ottobre 2009
Rome, 21-25 October 2009

Vi aspettiamo!

Ons wag op jou • Ju mirepresim • نحن في انتظاركم
 • ᄒᄒ ᄒᄒᄒᄒᄒ ᄒᄒᄒ • Ongi etorri • чакаме ви
 • Els esperem • Ekáme vás • Očekujemo vas
 • Vi venter jer • אנו מחכים לכם • Tere tulemast
 • Wij verwachten U • Tervetuloa • Nous vous attendons
 • Ζαχ περιμένουμε • We await you!
 • Viò væntum pîn • Vi venter på deg
 • Wij verwachten u • Nós aguardamos por Si
 • Vã aşteptăm • мы вас ждём • Очехујемо Вас
 • Akáme vás • Pričakujemo vas • Los esperamos
 • Vi väntar på dig • Wir erwarten Sie
 • Várzuk önöket

60-letnice tamkajšnjega društva. FIMERA, meddruštvena razstava, ostaja razstava tretjega razreda, ker je osnovni namen pripravljavcev razstave, ponuditi možnost tistim, ki šele začenjajo z razstavno dejavnostjo. Razstavljati bo mogoče v vseh razstavnih razredih FIP, odprtem razredu, razredu eno okno in poizkusno v razredu razglednic. Smernice za pripravo eksponata iz slednjega razreda so bile objavljene v katalogu FIMERA 2007, ponovno pa jih objavljamo v tej številki NF. Drugih sprememb v pravilniku razstave ne bo, zato samo nekaj pomembnejših točk:

Za vsak eksponat lahko razstavljavec zahteva najmanj tri in največ sedem vitrin, ki sprejmejo po 12 razstavnih listov formata A4 ali standardnega razstavnega formata. Eksponat za eno okno mora biti pripravljen na 16 listih. Vsak razstavljavec lahko prijavi največ dva eksponata. Prijave z navedbo naslova, razstavnega razreda in številka zelenih vitrin sprejema komisar razstave Edo Holc do najpozneje 31. marca 2009.

Državna mladinska filatelistična razstava FIRAMLA bo tokrat že petič. Tudi tokrat bodo mladi lahko sodelovali v dveh kategorijah. Izkušenejši v kategoriji A, ki pomeni mladinski razred, v katerem bomo ocenjevali po pravilih FIP, ostali pa v kategoriji B, v kateri bomo eksponate ocenjevali po posebej dogovorjenem pravilniku. V kategoriji A lahko sodelujejo mladi z minimalnim številom listov po naslednjem sistemu:

- stari do 15 let najmanj dve vitrini po 12 listov,
- stari od 15 do 18 let najmanj tri vitrine po 12 listov,
- stari od 19 do 21 let najmanj štiri vitrine po 12 listov,

Število listov navzgor ni omejeno, mora pa biti deljivo z 12.

V kategoriji B lahko sodelujejo razstavljavci tudi samo z 12 listi, kar zaradi posebnih pravil ne šteje kot enookenski eksponat.

Razstavljavci na FIRAMLI se morajo prijaviti komisarju razstave Bojanu Bračiču najpozneje do 31. marca 2009. V prijavi morajo navesti poleg imena razstavljavca tudi naslov eksponata in število razstavnih listov.

Komisar FIMERA	Komisar FIRAMLA
Edo Holc	Bojan Bračič
fd.trbovlje@ gmail.com	Stantetova 6, 2000 Maribor
	bojan.bracic@triera.net

ČetrtoOkno 2009 Kranj

Specializirana filatelistična razstava eksponatov v eni vitrini bo v Kranju od 6. do 14. novembra 2009. Eksponati morajo biti pripravljene na 16 listih. Komisar razstave je Mihael I. Fock. Ostali podatki o razstavi bodo objavljeni v naslednji številki Nove filatelije.

Smernice za ocenjevanje eksponatov razglednic in motivnih kart

Razglednice so že dalj časa predmet zbiranja različnih zbiralcev, med katerimi je tudi mnogo filatelistov. Namenjene so uporabi v poštnem prometu, vendar niso bile privzete med filatelistično gradivo, ker njihovi izdajatelji v večini primerov niso poštne organizacije. Da bi zbiralcem razglednic kljub temu omogočili tekmovanje in naredili priprave za morebitno vključitev tega zanimivega zgodovinskega gradiva med filatelistične tekmovalne razrede, so se pri VÖPh (avstrijska filatelistične zveza) odločili, da bodo sprejeli Smernice za ocenjevanje eksponatov razglednic. To so naredili na seji 3. februarja 2007, smernice so bile uveljavljene s 1. marcem 2007. V FZS smo se odločili, da te smernice zaenkrat prevzamemo tudi mi.

1. Uvod

Namen teh smernic za ocenjevanje je omogočiti zbiralcem in razstavljalcem ilustriranih poštne kart (v nadaljevanju razglednic) nastopiti s svojimi razstavnimi zbirkami (eksponati) v javnosti, da bi na tekmovalni način omogočili obiskovalcem in sodnikom, izraziti svoje misli, posebej o postavitvi, izdelavi in oblikovanju takšnih eksponatov. Te smernice naj bi sodnikom posredovale temeljno pomoč v odločitvah o uvrstitvi eksponatov razglednic.

2. Tekmovalni razred za razglednice

Za eksponate razglednic je urejen poseben tekmovalni razred v okviru splošnega razstavljanja z opredelitvijo (imenom) Razglednice in motivne karte.

3. Primerno gradivo

Eksponat razglednic lahko vsebuje:

3.1. Predhodnice razglednic in reklamnih kartic.

3.2. Razglednice vseh vrst (uporabljene – potovane in neuporabljene) izdane s strani založb, tiskarn ali fotografov, ki izhajajo iz splošne prodaje oziroma kažejo komercialni izvor.

Sem sodijo tudi:

- a) reklamne kartice,
- b) priložnostne kartice I (filatelistične

celine z vtisnjeno vrednotnico ali napisom o plačani poštnini),

c) priložnostne kartice II (razglednice brez vtisnjene vrednotnice izdane ob posebnih priložnostih, katastrofah, razstavah ali spominske karte)

d) voščilnice, umetniške pa tudi kičaste kartice ipd.

3.3. Ročno poslikani kartoni in ilustracije poslane kot poštne kartice.

3.4. TCV kartice (Timbre sur cote vue); to so razglednice, ki imajo na slikovni strani nalepljeno in žigosano znamko in ne ustrezajo pravilom maksimalne filafilije.

3.5. Spremljajoči izdelki malega formata, ki morajo biti vsebinsko povezani s prikazanim gradivom razglednic kot dopolnjujoče gradivo v zelo omejenem obsegu.

3.6. Ponatisi razglednic, vendar le pri raziskovalnih eksponatih.

Dopolnilni nasveti h gradivu:

Vse razglednice morajo ustrezati dovoljenim formatom poštne uprav ali Svetovne poštne zveze v času njihovega nastanka. Obrezovanje kartic ni dovoljeno.

Spremljajoče gradivo, kamor spada tudi filatelistično, je dovoljeno uporabiti le v zelo omejenem obsegu, največ 10 % obsega celotnega gradiva. Uporabljeno

Glavni trg v Mariboru. Izdajatelj Purger & Co. München. Ob imenu izdajatelja in tiskarja je letnica 1886, ki pa verjetno pomeni leto ustanovitve izdajatelja in ne natisa razglednice. Razglednica, natisnjena v tehniki fotokromolitografije, je bila poslana iz Maribora julija 1903.

Glavni trg v Mariboru. Založnik M. Letonia iz Maribora. Razglednica je bila poslana januarja 1913 iz Maribora.

Razglednici bi lahko služili v topografskem eksponatu za prikaz razvoja mesta.

raznovrstno dodatno gradivo mora izpolnjevati nalogo, da poglobi izpovednost eksponata in omogoči njegovo vablivo oblikovanje. Izrezki iz časopisov, prospekti in podobno gradivo ni dovoljeno.

Primeri dodatnega gradiva (možnosti so neomejene):

Ilustrirani pisemski papir, vinjete, reklamno gradivo, pivski podstavki, bankovci, kovanci, ilustrirane vstopnice ali vozni listki, ekslibrisi, nalepke (etikete) s steklenic, znamke (tudi na celotah), maksimum karte, ilustrirane dopisnice itd.

Razumljivo je, da mora biti osnovno in dopolnilno gradivo dobro ohranjeno. Ohranjenost se ocenjuje po tem, kakšna kakovost gradiva je iz določenega področja na razpolago.

Barvne fotokopije razglednic ali ilustracij se lahko uporabi le v raziskovalnih eksponatih. V besedilu ob gradivu je to potrebno navesti; take fotokopije morajo biti pomanjšane na 75 % originalne površine.

4. Neprimerno gradivo

4.1 Niso dovoljene: privatne fotografije, poslane kot razglednice, ki ne izvirajo iz splošne prodaje (trgovine).

4.2 Niso dovoljene fotografije ali fotokopije razglednic, razen kolikor niso prikazane v raziskovalni namene pod že opisanimi pogoji.

4.3 Gradivo, ki ni last razstavljalca, posebej izposojeno za pripravo eksponata.

4.4 Prepovedano je razstavljanje ilustrirane poštne kartice, ki so v nasprotju s kazenskimi določili. Eksponate, ki vsebujejo take primerke, lahko vodstvo razstave izloči tudi naknadno.

5. Razvrstitev eksponatov razglednic v glavne skupine

5.1 Topografski eksponati (o krajih, mestih, pokrajinah, gradnjah, kartice »Pozdrav iz...« itd.).

5.2 Tematski eksponati (o določeni temi).

5.3 Raziskovalni eksponati (o nastanku ali razvoju razglednic, vrstah tiska, tiskarnah, založbah, razglednice določenih umetnikov, grafikov ali fotografov, formati kartic ipd.)

6. Naslov, uvod, načrt

Vsak eksponat mora imeti naslovni list, kjer se nahaja naslov, uvod in načrt eksponata. Kratek uvod v eksponat služi kot vir hitrih informacij.

S pomočjo načrta določa razstavljalavec strukturo eksponata in njegove dele (poglavja), pri čemer mora obdelati vse pomembne vidike, ki jih daje izbrani naslov. Naslov, načrt in vsebinski razvoj eksponata se morajo ujemati.

7. Temelji izdelave eksponata

V okviru izbrane teme je potrebno prikazati čim več raznovrstnih ilustracij in vrst izdelkov.

V tekmovalni skupini topografije se razstavljalavec praviloma omeji na ožje področje zbiranja. Pri tem je popolnost prikazanega gradiva v ospredju izgradnje eksponata.

Tematski eksponati sledijo postavljenemu načrtu izbrane teme. Gradivo se lahko nanaša na izbrano temo po motivih ali besedilih na karticah.

Raziskovalni eksponati imajo temu ustreznemu karakter, služijo kot poučna zbirka in prikazujejo pomembne postopke proizvodnje razglednic s pomočjo tipičnih primerov oziroma nastanek in razvoj določenih proizvajalcev. Kopije naslovnih strani kartic prinašajo tu pomembne informacije o gradivu. V tej

Velikonočna voščilnica, M. Gaspari, Orač spomladi. Založila družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

skupini lahko prikažemo tudi eksponate z deli določenih umetnikov ali fotografov. Tu lahko razstavljaivec pokaže posebej tudi osnutke in poskusne natise.

Izvor razstavljenega gradiva je optimalen takrat, ko je očitna povezava med njim in izbrano temo.

Osebni raziskovalni dosežki so pomembni in jih je v besedilu eksponata potrebno poudariti.

Redkost in izvirnost gradiva se kaže po tem, kako težko ga je pridobiti.

Besedila h gradivu naj bo čim manj, vendar naj bo izpovedno. Očitnih stavri ni potrebno opisovati, zaželeno pa so informacije »o ozadju« gradiva; založba, vrsta tiska, papir ali druge posebnosti.

Postavitev eksponata naj bo pripravljena čisto, uravnoteženo in okusno. Praviloma zadostujeta dve razglednici na enem listu formata A4. Za zračnost listov je zelo primerno spremljajoče gradivo manjšega formata.

8. Število vitrin

Ekspoziti razglednic bi naj obsegali od treh do osem vitrin, kot v ostalih razstavnih razredih. Dopustne so izjeme za več ali manj vitrin.

9. Kriteriji za ocenjevanje

Ocenjevalni kriteriji in v nadaljevanju navedena razdelitev točk (skupaj 100) bi naj omogočila sodnikom uravnoteženo ocenjevanje eksponatov. Sodniki bi naj pri ocenjevanju preverili izpolnjevanje naslednjih kriterijev:

9.1. Obdelava in stopnja zahtevnosti

a - Naslov, uvod in načrt (plan)

- Primeren uvod, ki pojasni vsebino.
- Dobro prekrivanje (ujemanje) naslova in načrta.
- Primerno členjenje načrta (poglavja, podpoglavja).
- Korektnost, logičnost in uravnoteženost načrta.

- b - Razvoj (obdelava) vsebine
- Izpolnjene so vse pomembne stopnje razčlenitve.
 - Razvoj je pregleden.
 - Obseg, globina in uravnoteženost so skladni.
 - Stopnja težavnosti.

9.2. Znanje in raziskovanje

a - Znanje

- Ali so uporabljeni korektni pojmi o razglednicah?
- Izbor gradiva kaže dobro poznavanje izbrane teme.
- Prikazano je poznavanje izdelave razglednic.
- Vključeni so podatki »iz ozadja« (posredni podatki).

b - Raziskovanje

- Splošno strokovno znanje.
- Samostojna obdelava na osnovi ovrednotenja strokovne literature.
- Prikazano je osebno raziskovanje.
- Razstavljavec prikazuje nova spoznanja.

9.3. Raznoterost, redkost in ohranjenost gradiva

a - Raznoterost

- Primeren izbor raznoterega gradiva.
- Izpovedna moč gradiva.
- Izvirnost pri sestavi eksponata.

b - Redkost

- Uporabljeno je le običajno gradivo.
- V eksponatu so tudi redki primerki.
- V eksponatu je tudi zelo redko gradivo.

c - Ohranjenost

- Kakovost razglednic in spremljajočega gradiva je dobra:
 - le pri enostavnem gradivu
 - tudi pri redkem gradivu
 - posebej pri zelo redkem gradivu

9.4. Oblikovanje

- Porazdelitev gradiva in besedila na razstavnih listih
- Dober poudarek gradiva
- Čist in korekten opis

- Dobro razpoznavne posamezne točke (podpoglavja) v eksponatu.

10. Porazdelitev točk pri ocenjevanju eksponatov razglednic

10.1. Obdelava in stopnja zahtevnosti 35

• Naslov, uvod in načrt	10
• Razvoj zgodbe / Obseg	15
• Težavnostna stopnja / Pomembnost	10

10.2. Znanje in raziskovanje 30

• Znanje	20
• Raziskovanje	10

10.3. Raznovrstnost, redkost in ohranjenost gradiva 30

• Raznovrstnost	10
• Redkost	10
• Ohranjenost	10

10.4. Oblikovanje 5

Izdala Zadruga katoliških duhovnikov SFRJ, Ljubljana, 1964

Voščilnica poslana 1932 iz Kojškega v Bovec. Iz zbirke V. Guština. Druge prikazane razglednice in voščilnice so iz zbirke B. Bračiča.

Priloga k točki 5. Smernic za ocenjevanje razgledničnih in motivnih kart

V nadaljevanju so navedene posebnosti in priporočila po posameznih tekmovalnih skupin.

1. Topografski eksponati

Grška beseda »topografija« obsega opis oblik tal, vodovja, naselij, komunikacijskega omrežja in drugih danosti nekega dela zemeljske površine. Sem spadajo tudi zgradbe, gore, kartice s »Pozdravi iz ...« zemljevidi, pokrajine, morski motivi, kartice z Mesecem, panorame mest in cest kot tudi trgov. S temi eksponati se da uspešno prikazati razvoj občin ali spremembe na zgradbah. Določene omejitve pri obsegu eksponata je mogoče doseči z izbiro naslova.

V topografski razstavni skupini se razstavljavec praviloma omeji na ožje področje zbiranja. Pri tem je najbolj pomembna popolnost izgradnje eksponata. Zbiralska oblika je nekako predpisana, zato so si taki eksponati praviloma precej podobni.

2. Tematski eksponati

V tej tekmovalni skupini prikazujemo razglednice z določeno temo (lahko tudi z različnimi motivi). Z naslovom in

razčlenitvijo poskušamo izbrano temo optimalno predstaviti; podobno kot je pri eksponatu iz tematske filatelije.

Popolnost tu ni zahtevana. Če se stremi k popolnosti, je možna razporeditev v skupino raziskovalnih eksponatov (npr. obdelava razglednic določenega umetnika ali fotografa).

Zelo velik pomen je posvečen izpodvednosti eksponata (zgodba) glede na izbrano temo.

Zaželena tudi določena originalnost (inovativnost) in ustvarjalna obdelava.

3. Raziskovalni eksponat

Ta vrsta eksponatov služi predvsem predstavitvi in razvoju razglednic, kot tudi njihovi proizvodnji. Kažejo pomembne kriterije zbiralnega področja z uporabo značilnih primerov kartic in imajo pogosto vlogo šolske zbirke.

Nekateri eksponati v tej skupini se ukvarjajo z zgodovino in razvojem razglednic. Pri tem ni potrebno, da so v ospredju ilustrativni deli kartic, pač pa so pomemben kriterij zbiralstva tudi informacije na dopisni strani kot npr. robni natiski, ki podajajo karakteristike proizvodnje. Tu se obravnavajo enakovredno tudi različne vrste tiska, proizvodne variacije in pomen posameznih

tiskarn in založnikov oziroma izdajateljev razglednic.

V tej skupini lahko razstavljaivec usmerjeno obdeluje izdelke določenih tiskarn, grafikov ali fotografov, variante razglednic kot tudi umetniških kartic z deli določenih umetnikov s področja umetnosti, karikatur ali fotografije.

V raziskovalne eksponate se vključujejo tudi priložnostne kartice iz skupine II (brez vtisnjene vrednotnice) o katastrofah, posebnih priložnostih, razstavah in tudi spominske kartice. Priložnostne kartice se lahko predstavijo za posame-

zne teme ali več priložnostnih tem skupaj. V slednjem primeru mora razstavljaivec to pokriti s primernim naslovom, ki geografsko ali časovno opredeli eksponat. V enem eksponatu je možno prikazati tudi priložnostne kartice, ki prikazujejo različne, a med seboj povezane dogodke.

V tej skupini lahko prikažemo tudi razvoj formatov razglednic od 19. stoletja do današnjega časa, ponatise razglednic, kadar so pri tem nastale posebnosti itd.

Iz nemščine prevedel Igor Pirc

Razglednica s podobo Ingemarja Stenmarka. Založila Ultra, Stockholm po fotografiji Rolfa Nilssona. Poslana iz Švedske (žig nečitljiv) leta 1981.

Takšne razglednice lahko služijo za tematske eksponate

Bojan Bračič

Tri četrto stoletja organizirane filatelije v Mariboru

V teh dneh praznujemo mariborski znamkarji pomemben jubilej. Pred 75 leti so tedanji zbiralci po desetih letih druženja v obliki gostilniškega omizja, končno ustanovili svoje prvo društvo, imenovano Filatelistični klub v Mariboru.

Znamke so v poštnem prometu na našem območju, ki je takrat spadalo v Avstrijsko cesarstvo, uvedli 1. junija 1850. Ker so se zbiratelji poštnih znamk pojavili hkrati z znamkami samimi, lahko verjamemo, da so obstajali tudi v Mariboru, ki se je v drugi polovici 19. stoletja že razvijal v industrijsko in trgovsko središče. Žal o tem do sedaj nismo našli nobenih poročil.

Mariborski filatelisti bi se naj začeli prvič sestajati v večjem številu leta 1911. Prva svetovna vojna je to sestajanje prekinila. Ponovno so se začeli zdru-

ževati maja 1923 po zaslugi takrat zelo aktivnih zbiralcev Avgusta Juga in polkovnika Josipa Pekljarja. Gostilniško omizje je kmalu preraslo v filatelistični krožek. Prvo društvo je bilo ustanovljeno, po predhodni odobritvi s strani uprave Dravske banovine, 24. avgusta 1933. Prvi predsednik društva je bil Henrik Mohorčič, ki je bil aktiven že v času filatelističnega gostilniškega omizja in je zaslužen, da o filateliji v tem obdobju sploh kaj vemo. V publikaciji ob prvi filatelistični razstavi v Mariboru, ki so jo priredili v okviru petega mariborskega

Vitrina z gradivom iz zgodovine društva (foto: M. Bračič)

tedna, je objavil zapis o zgodovini filatelističnega gibanja v Mariboru, kar je edini do sedaj najdeni pisni dokument o tem področju udejstvovanja Mariborčanov pred ustanovitvijo društva.

Da je bila filatelija včasih zelo popularna, pričajo podatki, da je bilo v tri mariborska filatelistična društva, ki so obstajala od leta 1937 do začetka vojne, vključenih okrog 90 zbiralcev. Društvo filatelistov Maribor, ki je nastalo oktobra 1945 iz članov nekdanjih društev, pa je imelo v svojih najboljših časih v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja celo 450 članov.

Mariborski filatelisti so bili ves čas med aktivnejšimi v Sloveniji, o čemer priča več samostojnih filatelističnih razstav, ki so jih pripravili, in sodelovanje članov društva s svojimi zbirkami na drugih prireditvah. Dalj časa so sodelovali z zbiralci iz Avstrije (Celovec, Gradec), Italije (Videm), Madžarske (Sombathely) in Nemčije (Marburg na Lahni); z nekaterimi sodelujemo še danes. Poleg sodelovanja v akcijah drugih organizatorjev so samostojno pripravili prenose sporočil s tekačem in konjenikom, z raketami in golobi pismonošami in nazadnje, julija letos, s kolesom od Maribora do Slovenj Gradca in obratno.

V zadnjih dveh desetletjih opažamo povsod v svetu nekaj manj zanimanja za filatelijo, ki sicer še vedno velja za kralja med konjički. Mariborčani smo bili kljub temu aktivni tudi ves čas samostojne države, saj smo leta 1996 pripravili drugo državno filatelistično razstavo in leta 2006 razstavo z mednarodnim sodelovanjem Alpe-Jadran Fila 2006, ki velja po številu razstavnih vitrin za največjo filatelistično razstavo v Sloveniji. Več o zgodovini društva je zapisano v NF 3-4/2003 in v zborniku, ki ga je društvo izdalo ob praznovanju 70. obletnice ustanovitve.

Ves čas so bili mariborski filatelisti aktivni pri izdajanju priložnostnih ovitkov in zalaganju priložnostnih poštних žigov, s katerimi so dokumentirali različne družbene, kulturne, zgodovinske, športne in druge dogodke v Mariboru in tudi širše. Skupaj je evidentirano 170 priložnostnih ovitkov in 190 PPŽ. Ob letošnjem jubileju je društvo izdalo barvni katalog teh izdaj na 88 straneh, ki ga je skrbno pripravil Dušan Božič.

Katalog smo predstavili na skromni slovesnosti v Narodnem domu, 17. oktobra 2008. Ob tem smo odprli tudi majhno razstavo v 15 vitrinah (za načrtovano državno filatelistično razstavo nismo uspeli zbrati potrebnih sredstev), na kateri smo predstavili nekaj detajlov iz zgodovine društva in nekaj gradiva, ki ga zbirajo in proučujejo člani društva. Razen tega smo pripravili priložnostni ovitek in priložnostni poštni žig ter, kot je v tem času »običaj«, osebno znamko. Nekaj katalogov je še na voljo po simbolični ceni šest evrov + poština. Kupci kataloga dobijo v dar osebno znamko.

FILATELIST

Ko sem prvič slišal – filatelist,
sploh nisem vedel, kaj to pomeni.
Verjetno kakšna čudna stvar,
ali vrag naj ga vеди.

Šel sem k očetu in ga vprašal:
»Oči, kaj pa je to?«
Posadil me je na kolena in rekel:
»Sin, to pa je tako.«

Filatelist je ena čudna zver,
vse bi dal, vse bi dal
za en popisani papir.
Filatelist je en čuden tič.
Nič ga ne zanima,
samo da znamka ni zanič.
Šel je v sobo in vzel

iz omare svoje zbirke.
'Ma pa kar dosti stvari: rože in kemijo,
celo kolesarske dirke.

Vzel je še en album iz predala
in rekel naj izpolnim vsak njegov list;
od takrat se tudi jaz
FI-LA-TE LIST.

Filatelist je ena čudna zver ...

To pesem je napisal Igor Bračič, ko mu je bilo 14 let in pol. Zapel jo je ob spremljavi kitare na odprtju filatelistične razstave, ki jo je pripravil njegov oče, ob 60. obletnici prvega filatelističnega društva v Mariboru, leta 1993. Tako je Igor, ki je član FDM praktično od svojega rojstva in je zadnjih pet let stalni izvajalec kulturnega programa na filatelističnih prireditvah v Mariboru, ob 75-letnici društva praznoval svoj 15-letni jubilej javnega nastopanja v vlogi kantavtorja.

Predsednik FZS Igor Pirc (desno) čestita predsedniku FDM Bojanu Bračiču ob visokem jubileju. Skrajno levo Igor Bračič – Sadež. (foto: M. Bračič)

Mihael I. Fock

ZLATI JERUZALEM

V mesecu maju je bilo v Tel Avivu, v Izraelu, ob 60-letnici države svetovno filatelistično prvenstvo skupaj z razstavo najboljših filatelistov sveta. Izraelska pošta je v ta namen izdala spominski blok. Privilegirani udeleženci so dobili omejeno količino (5000) oštevilčenih blokov brez perforacije. Zaradi 22-karatnega zlatega nanosa na kroni, ki je del motiva, je bila prodajna vrednost kar 22,50 INS (približno pet evrov). Ker je zbiralcev izraelskih znamk po vsem svetu vsaj 100.000, bo cena v kratkem poskočila najmanj stokratno.

Ker za vsako znamko stoji zgodba, vam jo lahko povem tudi o tej.

Poreklo fraze Jeruzalem iz zlata ali zlati Jeruzalem (Jerusalem of Gold) izvira iz antike in se pojavlja v Talmudu, v traktatu zaobljub (50:1), ki jih pripoveduje nešolani pastir Rabbi Akiva, ki dela za Kalba Savua, enega najbogatijših ljudi v Jeruzalemu. Rachel, lepa Kalbova hči, se zaljubi v Rabbi Akivo in se z njim poroči, ne glede na jezo in proti volji svojega očeta, ki jo zato razdedini. Mladi par je siromašen in izgnan iz hiše. Rabbi Akiva obljubi svoji ženi, da ji bo nekoč, ko bo doštudiral in bo imel denar, kupil najlepše izdelan nakit – krono, imenovano Zlati Jeruzalem.

Talmud pripoveduje, kako je Rachel pomagala svojemu možu pri študiju Tore in prodajala svoje lase za plačilo njegovega študija. Ko se je Rabbi Akiva nekoč vrnil domov od znanega učitelja Halache (židovskega zakonika), kjer je študiral skupaj z drugimi študenti, je ženin oče Kalba Savua nenadoma sprevidel svojo napako in spremenil svoje mišljenje. Pokesal se je, preklical razdedinjenje in preganjanje svoje hčere in zeta ter jima namenil polovico svojega brezmejnega bogastva.

Rabbi Akiva je kljub temu držal svojo obljubo. Talmud omenja njegov nakup krone, imenovane Jeruzalemsko zlato, ki je podobna Jeruzalemskemu obzidju, svoji ponižani ženi.

Lepa zgodba. Številne najdbe antičnih podob krone in arheološka odkritja mozaikov in kip ženske, ki nosi krono, resnično spominjajo na obzidje tega večnega mesta in potrjujejo zgodbo iz Talmuda.

Ilegalne znamke

Ilegalne znamke so se pred letom dni pojavile tudi v imenu Slovenije in sicer pri spletnem ponudniku cgi.ebay.com. Šlo je za dve mali poli s po šestimi znamkami s podobami Marilyn Moroe, z napisom Slovenija in vrednostjo 45. Na robnih poljih je delno zakrita gola ženska in napis Merlin Monro v cirilici. Prodajalec jih je oglaševal kot Sexy Nude Young Marilyn Monroe New Dec. 2006 Slovenia.

Poleg teh je prodajalec ponujal še malo polo z desetimi znamkami s podoba-mi igralke. Znamke imajo označeno vrednost 0,45 in napis Marlin Monroe v latinici. Drugega napisa ni bilo moč prebrati. Na robnem polju je napis v latinici Marilin Monroe 1926 – 1962. Ponudnik jih je oglaševal kot Sexy Poses Young Marilyn Monroe New 2006 – 10 – Slovenia.

Ker smo bili prepričani, da slovenski zbiralci niso nasedli taki ponudbi, domačih filatelistov o tem nismo posebej obveščali. Pošta Slovenije pa je o ugovitvi obvestila Mednarodni biro pri Svetovni poštni zvezi.

Vse slovenske znamke, izdane od 1. januarja 2005 naprej, lahko najdete tudi na spletni strani www.wnsstamps.ch.

Maroška pošta opozarja, da na filatelističnem tržišču krožijo znamke z imenom države Republique sahraoui democratique ali Sahara Occidental. Ti lističi niso poštno znamke, saj država, ki bi jih naj izdajala, ne obstaja, gre torej za tako imenovane ilegalne znamke, ki nimajo nobene filatelistične vrednosti. Vse poštno znamke, ki jih izdaja maroška pošta, lahko interesenti najdejo na spletni strani www.bam-net.ma.

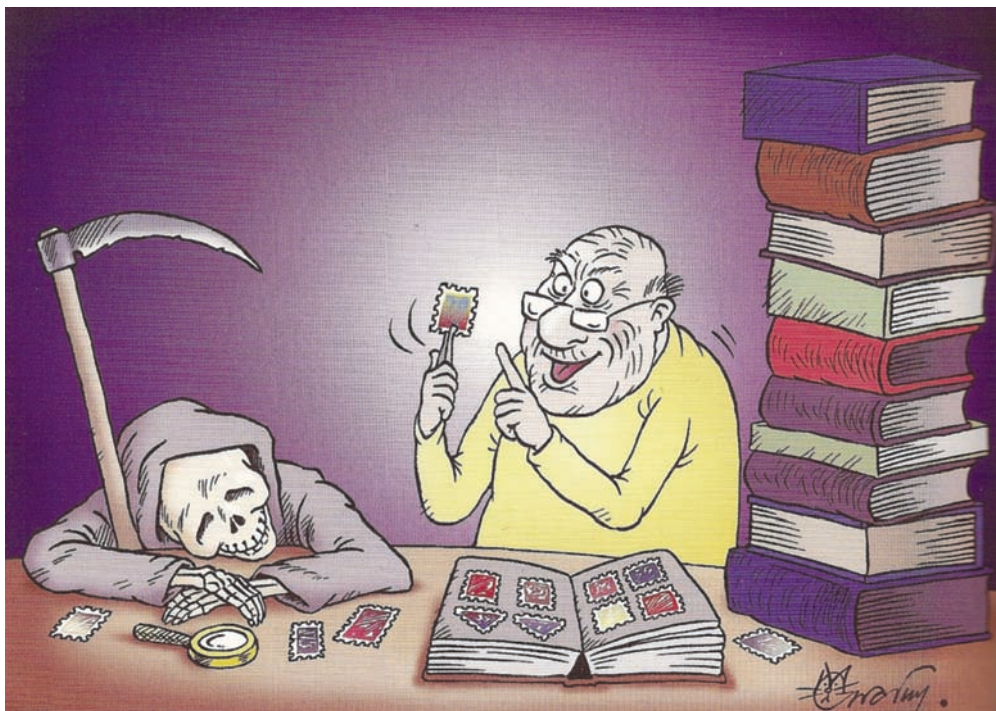
Poštna uprava Madagaskarja opozarja, da na filatelističnem tržišču kroži več ilegalnih znamk z imenom njihove države. Te ilegalne znamke prikazujejo teme: znamenite osebnosti, zgodovina ameriške kinematografije, zgodovina erotične umetnosti, fauna, flora, prazgodovinske živali itd. Znamke, ki jih resnično izdaja pošta na Madagaskarju, lahko od leta 2002 naprej najdete na spletni strani www.wnsstamps.ch.

Poštna uprava Mozambika obvešča, da so znamke s fotografijami Bobbyja Fisherja in imenom njihove države, ki krožijo na filatelističnem tržišču, ilegalne znamke, ki jih je izdal neznan izdajatelj.

Mednarodna razstava karikatur na temo znamke

V Poštnem muzeju v Beogradu je bila maja in junija letos Mednarodna razstava karikatur in mail arta na temo znamke. O tem me je prijazno obvestil karikaturist Milan Alašević iz Celja, ki mi je poslal na posodo katalog omenjene razstave. V tej in nekaj naslednjih številkah NF bo objavljenih nekaj karikatur iz kataloga z imeni njihovih avtorjev, zapisal pa bom tudi kakšen v omenjenem katalogu objavljen aforizem.

Bojan Bračič

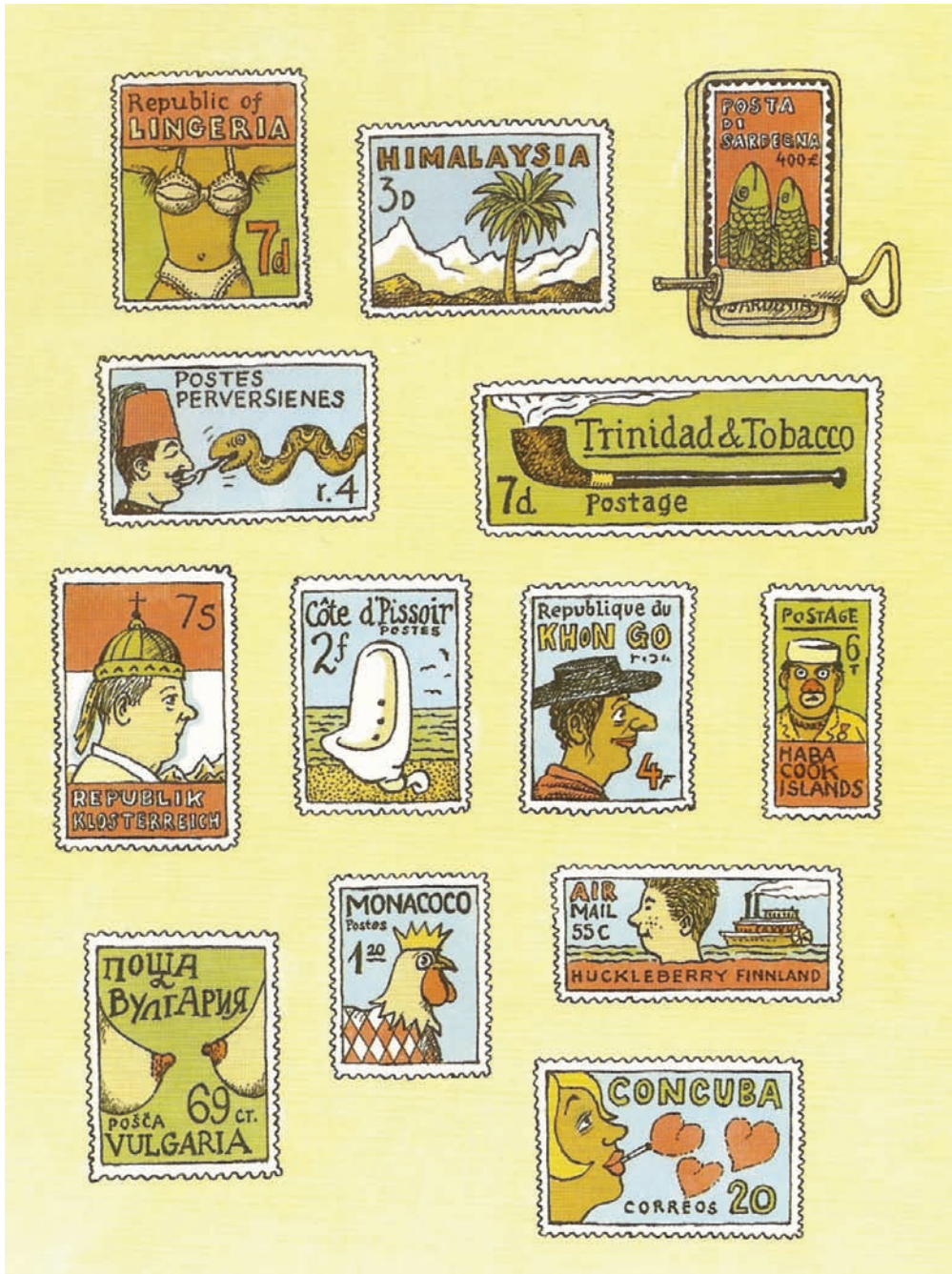

Maksim Smagin - Rusija

Šele, ko so mu prilepili znamko, se je odlepil.

Znamka je edino mesto, kjer je pljuvanje dovoljeno.

Edino Pošta je lahko udarjala po Titu.

Jiri Sliva, Česka, je dobil prvo nagrado za serijo Filatelija I do V

Filatelistični dogodki v letu 2009

Kot je že običaj, ob koncu leta z zanimanjem pokukamo v prihajajočega. Pregled pretežno domačih filatelističnih dogodkov za naslednje leto, ki so že znani, je nanizan po mesecih. Pregledu so dodani nekateri izbrani dogodki v tujini, ki so tako ali drugače povezani tudi z našo zveza in njenimi člani. Pregled vsebuje osnovne informacije posameznega dogodka. Za več informacij se obrnite neposredno na naslov, ki je pri posameznem dogodku naveden. Podatki o dogodkih so objavljeni tudi na spletnih straneh zveze <http://www.fzs.si> pod rubrikama Razstave in Srečanja društev.

Za vsa obvestila o morebitnih drugih zanimivih dogodkih, ki jih v pregledu pogrešate in za njih veste, prosimo pošljite kratko obvestilo z osnovnimi podatki skrbniku koledarja filatelističnih dogodkov (robert.jordan@email.si). Objavljeni bodo v naslednji številki naše revije.

PROSINEC - JANUAR

24. januar: Numizmatično društvo Slovenije prireja mednarodno srečanje od 9. do 13. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Zmago Tančič, 01/50 78 512 ali numdruslo@yahoo.com.

SVEČAN - FEBRUAR

22. februar: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič, 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

SUŠEC - MAREC

5. do 7. marec: V okviru Alpe – Jadran Filatelija prirejajo nemški kolegi mednarodno filatelistično razstavo ALPE-JADRAN München 2009. Na ogled bo v

prostorih sejmišča v Münchnu, Nemčija. Informacije: www.alpeadria.eu in pri našem komisarju: Branko Morenčič, branko_morencic@t-2.net

14. marec: FD Novo mesto prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kulturno-kongresnem centru v Dolenjskih toplicah. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180. Dodatne informacije ali rezervacije lahko posredujete tudi na naslov alozj_tomc@t-2.net.

21. marec: FD Maribor prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Narodnem domu v Mariboru. Informacije in rezervacije: Bojan Bračič, 041/410 398 ali bojan.bracic@triera.net.

27. do 29. marec: GR Inženiring pripravlja 3. mednarodno sejmsko prireditve Collecta 2009 v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Več informacij na www.collecta.si.

MALI TRAVEN - APRIL

10. do 16. april: Kitajska filatelistična zveza pripravlja svetovno filatelistično razstavo China 2009 pod okriljem FIP. Razstava bo potekala v muzeju mesta Luoyang, provinca Henan, na Kitajskem. Več informacij na www.luoyang2009.cn/en/ in pri našem komisarju: Veselko Guštin, veselko.gustin@fri.uni-lj.si.

11. april: DZ Verigar prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Restavraciji Štefančič v blagovnici Brežice. Informacije in rezervacije: Vekoslav Krahulec, 07/49 93 315 ali veko.krahulec@siol.net.

25. april: DZ Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli dvorane »Prve slovenske vlade«, Trg 1. slovenske vlade 1, v Ajdovščini. Prijave: Aleš Breclj, 041/601 205 ali ales.brecelj1@siol.net.

VELIKI TRAVEN - MAJ

6. do 10. maj: V organizaciji Nemške filatelistične zveze in pod pokroviteljstvom FEPA bo v prostorih razstavišča v Essnu, Nemčija, na ogled mednarodna filatelistična razstava IBRA 2009. Več informacij na www.ibra2009.de in pri našem komisarju: Mihael I. Fock, mihael.fock@exoterm.si.

16. maj: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič, 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

23. maj: ND Slovenije prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Zmagor Tančič, 01/50 78 512 ali numdruslo@yahoo.com.

21. do 24. maj: FD Trbovlje prireja tradicionalno meddruštveno razstavo FIMERA 2009 in v sodelovanju s FZS mladinsko razstavo FIRAMLA 2009. Razstavi bosta na ogled v prostorih Delavskega doma Trbovlje v Trbovljah. Več informacij pri komisarjih razstav: FIMERA – Edo Holc, fd.trbovlje@gmail.com; FIRAMLA – Bojan Bračič, bojan.bracic@triera.net.

23. maj: FD Trbovlje prireja tradicionalno mednarodno srečanje od 9. do 14. ure. Srečanje bo v avli Delavskega doma Trbovlje v okviru razstave FIMERA 2009. Prijave in informacije: Edo Holc, 041/20 44 23, fd.trbovlje@gmail.com

27. do 31. maj: Bolgarska filatelistična zveza prireja pod okriljem FEPA evropsko filatelistično razstavo Bulgaria 2009. Razstava bo na ogled v Narodni palači kulture, Sofija, v Bolgariji. Več informacij na bulgaria2009.com.com in pri našem komisarju: Bojan Bračič, bojan.bracic@triera.net.

29. do 31. maj: Tradicionalno že 112. mednarodno srečanje zbirateljev VERONAFIL bo potekalo na veronskem

sejmišču, Verona, Italija. Več informacij na www.veronafil.it.

ROŽNIK – JUNIJ

5. do 7. junij: Madžarska filatelistična zveza prireja pod okriljem FEPA mednarodno filatelistično razstavo Hunfila 2009, ki bo na ogled v Višegradu. Več informacij na www.mebeosz.hu in pri našem komisarju: Veni Ferant, veni.ferant@gmail.com.

5. do 14. junij: Portugalska in brazilska filatelistična zveza prirejata mednarodno bilateralno razstavo Lubrapex 2009 v Portimau, Portugalska. Na razstavi bodo sodelovali tudi naši razstavljavci. Več informacij pri našem komisarju: Mihael I. Fock, mihael.fock@exoterm.si.

KIMAVEC – SEPTEMBER

12. september: FD Novo mesto prireja tradicionalno mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kulturno-kongresnem centru v Dolenskih toplicah. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180 ali 031/808 479 ter na naslovu alozj_tomc1@t-2.net.

26. september: ND Slovenije prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Zmagor Tančič, 01/50 78 512 ali numdruslo@yahoo.com.

VINOTOK – OKTOBER

??. oktober: Srbska filatelistična zveza pripravlja mednarodno razstavo BalkanFila 2009, Beograd, Srbija. Informacije pri našem komisarju: Peter Suhadolc, suhadolc@dst.univ.trieste.it.

11. oktober: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Saša France, 041/915 099 ali fdljubljana@gmail.com.

18. oktober: FD Maribor prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Narodnem domu v Mariboru. Informacije in rezervacije: Bojan Bračič, 041/410 398 ali bojan.bracic@triera.net.

21. do 25. oktober: Italijanska filatelistična zveza in Italijanska pošta pripravljata Mednarodno filatelistično razstavo Italia 2009 v prostorih Kongresne palače v Rimu, Italija. Več informacij na www.italia2009.it in pri našem komisarju: Branko Morenčič, branko_morencic@t-2.net.

LISTOPAD – NOVEMBER

6. do 8. november: Filatelistična zveza Slovenije pripravlja specializirano razstavo z mednarodno udeležbo ČetrtoOkno v Kranju. Več informacij pri komisarju razstave: Mihael I. Fock, mihael.fock@exoterm.si.

14. november: DZ Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli dvorane »Prve slovenske vlade«, Trg 1. slovenske vlade 1, v Ajdovščini. Prijave: Aleš Breclj, 041/601 205 ali ales.brecelj1@siol.net.

28. november: ND Slovenije prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Zmago Tančič, 01/50 78 512 ali numdruslo@yahoo.com.

GRUDEN – DECEMBER

5. december: FD Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Saša France, 041/915 099 ali fdljubljana@gmail.com.

Rešitev nagradne uganke iz NF 3/2008

Rešitev nagradne nadaljevanke iz prejšnje številke NF je dvojna. Sestavljata jo besedi ZOBOMER in ZOBČANJE. Do roka smo prejeli 11 pravih odgovorov. Žreb je tokrat izbral Janeza Plohla iz Tržiča. Nagrado, pet malih pol slovenskih znamk (I. Kobilica, Mir in svoboda, 50 let FZS, Triglavski narodni park, Zeleni Jurij in Nagano 1998) in en blok (Mustrovi junaki stripov) je doniral urednik NF. Nagrajencu čestitamo. Nagrado mu je že prinesel pismonoša.

Rešitev tokratne uganke pošljite na naslov FZS, p. p. 1584, 1001 Ljubljana do 31. januarja 2009.

Nagradna uganka

Poiščite skupni imenovalec

Spodaj so prikazani različni žigi in nalepke osmih različnih slovenskih krajev. Vaša naloga je, da najdete njihovo skupno lastnost, nekaj, kar jih združuje. Seveda to, da so vsi iz Slovenije oziroma iz slovenskih krajev, ni rešitev. Rešitev je nekoliko bolj skrita. Lahko se kriva v vsebini žigov, v njihovi obliki, v njihovi razporeditvi ali še kje drugje. Za lažje reševanje prikazujemo na začetku znamko »ključ«, katere vsebina je povezana z rešitvijo in vam bo nakazala, v kateri smeri morate razmišljati pri reševanju uganke.

Primož Čebulj

»ključ«

printed by

DELO *tiskarna*

*DELO Tiskarna, grafična dejavnost d.d. Dunajska cesta 5, Ljubljana
tel 01 475 6800, info@delo-tiskarna.si*

www.posta.si

Najlepša znamka na svetu!

Ustvarite najlepšo
znamko na svetu, ki
bo prikazovala vaše
nepozabne trenutke.

Izberite svojo najljubšo
fotografijo in ustvarite
osebno poštno znamko
ter na edinstven način
zaznamujte svoje dragocene
življenjske trenutke.

Informacije in naročilo
osebni poštne znamke
na: **02 449 2198**, na
osebne.znamke@posta.si
ali na **www.posta.si**.

